SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1965

av Joakim Järrebring (S)

Skyldighet att rätta systemfel i automatiserade myndighetsbeslut

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en generell skyldighet för förvaltningsmyndigheter att vid upptäckta systemfel i automatiserat beslutsfattande kartlägga berörda beslut, informera berörda enskilda och initiera rättelse eller ny prövning inom rättsordningens ramar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på dokumentation och uppföljning av myndigheternas hantering av sådana systemfel och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

När en myndighet upptäcker ett fel i ett system som har använts för många beslut behöver den också undersöka vilka fler människor som kan ha drabbats. Den som fått ett felaktigt beslut känner inte nödvändigtvis till att samma fel redan har upptäckts i ett annat ärende. Ett tydligt ansvar för myndigheten att agera är därför en viktig del av rättssäkerheten i en digital förvaltning.

Automatiserat beslutsfattande kan ge snabbare handläggning och mer enhetlig behandling. Riksrevisionens granskning 2020 beskrev sådana fördelar men också brister i kontroll och uppföljning. Granskningen visar en risk som måste hanteras när beslut

fattas i stor skala: ett fel i exempelvis en regel eller ett dataflöde kan återkomma i många ärenden. Den äldre rapporten ger inte ett mått på hur omfattande problemen är i dag.

Förvaltningslagen innehåller redan bestämmelser om rättelse och ändring av beslut. Där anges bland annat när en myndighet får eller ska ändra ett beslut och vilka begränsningar som gäller. En ny reglering ska bygga vidare på dessa rättssäkerhetsgarantier. Det som behöver prövas är ett tydligare ansvar att hantera följderna för hela den krets som kan beröras när ett systemfel har blivit känt.

Regeringen bör därför utreda en generell skyldighet för förvaltningsmyndigheter att kartlägga vilka beslut som kan ha påverkats av ett upptäckt systemfel. Ansvaret bör omfatta såväl regelstyrd automatisering som användning av AI i beslutsfattandet. Utredningen behöver ange när en sådan kartläggning ska inledas, hur den ska avgränsas och hur myndigheten ska prioritera om felaktigheterna kan få allvarliga följder för enskilda.

De som kan beröras ska få tillgänglig information om felet och om vad myndigheten gör. Där rättsreglerna medger det bör myndigheten själv initiera rättelse eller ny prövning. Om ett beslut inte kan ändras av myndigheten ska den enskilde få tydlig information om andra tillämpliga möjligheter. Ansvaret får inte stanna vid att systemet ändras för framtida ärenden medan tidigare fel lämnas utan bedömning.

Utredningen ska beakta beslutens rättskraft, skyddet för gynnande beslut och de särskilda regler som gäller på olika områden. Den ska också värna att domstolsavgöranden respekteras. Syftet är att stärka myndigheternas ansvar inom rättsordningen och att identifiera behov av kompletterande regler där en fungerande hantering annars saknas.

Myndigheten bör dokumentera hur felet har avgränsats, vilka ärenden som har granskats och vilka åtgärder som har vidtagits. Det ska gå att följa upp om berörda personer har fått information och om prövningen har slutförts. Dokumentationen behöver samtidigt skydda personuppgifter och information som omfattas av sekretess. Regeringen bör föreslå en proportionerlig ordning för uppföljning och tillsyn som också fungerar för mindre myndigheter.

En digital förvaltning behöver kunna lära av fel och ta ansvar för dem som har drabbats. När ett känt systemfel kan ha påverkat många beslut ska myndigheten ha en tydlig skyldighet att utreda följderna och hjälpa människor att få sina ärenden korrekt bedömda.

Joakim Järrebring (S)